HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אסוקי הבלא דזיתים מסקי הבלא דשומשמין לא מסקי הבלא רבה ורבי זירא איקלעו לבי ריש גלותא חזיוה לההוא עבדא דאנח כוזא דמיא אפומא דקומקומא [א]נזהיה רבה א"ל ר' זירא מאי שנא ממיחם על גבי מיחם א"ל התם אוקומי קא מוקים הכא אולודי קא מוליד הדר חזייה דפרס דסתודר אפומיה דכובא ואנח נטלא עילויה [ב]נזהיה רבה א"ל ר' זירא אמאי אמר ליה השתא חזית לסוף חזייה דקא מעצר ליה א"ל מאי שנא מפרונקא א"ל התם לא קפיד עילויה הכא קפיד עילויה: ולא בתבן: בעא מיניה רב אדא בר מתנה מאביי מוכין שטמן בהן מהו לטלטלן בשבת א"ל [ג]וכי מפני שאין לו קופה של תבן עומד ומפקיר קופה של מוכין לימא מסייע ליה א)טומנין בגיזי צמר ובציפי צמר ובלשונות של ארגמן ובמוכין ואין מטלטלין אותן אי משום הא לא איריא הכי קאמר אם לא טמן בהן אין מטלטלין אותן אי הכי מאי למימרא מהו דתימא חזי למזגא עלייהו קמ"ל: רב חסדא [ד]שרא לאהדורי ב)אודרא לבי סדיא בשבתא איתיביה רב חנן בר חסדא לרב חסדא מתירין בית הצואר בשבת אבל לא פותחין ואין נותנין את המוכין לא לתוך הכר ולא לתוך הכסת ביו"ט ואין צריך לומר בשבת לא קשיא הא בחדתי הא בעתיקי תניא נמי הכי אין נותנין את המוכין לא לתוך הכר ולא לתוך הכסת בי"ט ואין צריך לומר בשבת נשרו מחזירין אותן בשבת ואין צריך לומר ביום טוב אמר רב יהודה אמר רב ג)[ה]הפותח בית הצואר בשבת חייב חטאת מתקיף לה רב כהנא מה

אסוקי הבלא. כגון זה שהטמין בדבר אחר והניח קופה על הגפת דליכא אלא שהגפת מעלה הבל למעלה ומרתיח קדרה שבקופה: **אפומא דקומקומא.** מיחם של חמין והכוזא היתה מלאה צונן: **נזהיה.** גער בו: **מאי שנא ממיחם על גבי מיחם.** דתניא בברייתא בסוף פרקין[ד] דשרי: **התם אוקומי מוקים.** שהמיחם העליון גם בו יש מים חמין והתחתון אינו אלא מעמיד חומו שלא יפיג: **דסתודר.** סודר של ראש: **דכובא.** קנקן: **נטלא.** כלי ששואבין יין מן הכובא: **דקא עצר.** שהיה סוחטו מן המים שנבלעו בו: **מאי שנא מפרונקא.** בגד העשוי לפרוס על הגיגית שפורסין אותו בשבת: **לא קפיד עליה.** אם שרוי במים שהרי לכך עשוי ולא אתי לידי סחיטה: **מוכין.** אינן אלא לעשות מהן לבדין שקורין פלט"ר ומוקצין הן למלאכה ואסור לטלטלן ואלו שטמן בהן מי אמרינן יחדן להטמנה ואיכא תורת כלי עליהן ומותר לטלטלן בשבת או לא: **עומד ומפקיר לכך.** קופה של מוכין שדמיה יקרין אין דרך בכך ולא בטלי להטמנה: **גיזי של צמר.** כמות שנגזזו: **ליפי צמר.** לאחר שנפצוה ושטחוה כמין מחללות משטיחין: **לשונות.** לאחר שצבען וסורקין אותן כעין לשונות ארוכין לטוותן: **ואין מטלטלין אותן.** קס"ד דהכי קאמר ואע"פ שטמן בהן אין מטלטלין אותן: **אם לא טמן בהן כו'.** ומילי מילי קתני ברישא אשמועינן דטומנין בהן דלא מוספי הבלא ואשמועינן סיפא דסתם מוכין מוקצות נינהו אבל הני דטמן בהן הוי כמי שיחדן לכך: **למזגא.** להיסב עליהן: **לאהדורי אודרא לבי סדיא.** להחזיר מוכין שנפלו מן הכר לתוכן: **מתירין בית הצואר.** שדרך הכובסים לקושרן: **אבל לא פותחין.** לכתחילה דהשתא עביד ליה מנא: **בחדתי.** שלא היו מעולם לתוכו אסור דהשתא עביד ליה מנא: **בעתיקי.** להחזירו לכר זה שנפלו ממנו: **הפותח בית הצואר.** של חלוק לכתחילה: **חייב חטאת.** דהשתא קמשוי ליה מנא וחייב משום מכה בפטיש והיינו גמר מלאכה:

מה

דזיתים מסקי הבלא. מכאן יש לאסור להניח גחלים תחת הקדרה אפי' יתן עליהן אפר אין להטמין קדרה עליהם שהרי הגחלים מעלין הבל למעלה כמו גפת של זיתים ויש תימה היאך אנו מטמינין על כירות שלנו שקורין אשטר"א ואע"פ שגורפין אותו הוא מוסיף הבל כמו גפת של זיתים ואומר ר"י שיש ליתן טעם לקיים המנהג דגבי גפת איכא למיחש שמא יטמין כולה בתוכה[א] אבל בכירות שלנו לא שייך למיחש הכי ועוד יש שעושין חפירה גדולה ועושין בה בנין לבנים סביב מכל צד ומלמטה ומחמין אותה היטב וגורפין אותה ומטמינין בה את הקדרה ולא דמיא למטמין בדבר המוסיף הבל דלא אסרו אלא כשמטמין ומדביק סביב הקדרה דומיא דרמץ[ב] אבל תנור או חפירה שיש אויר בין הדפנות לקדרה[ג] אין לאסור יותר מהשהאה[ד] אף על פי שכל הקדרה בתוך התנור ורבינו ברוך פי' שיש לחלק בין תוספת הבל דגפת לתוספת הבל דכירה שלנו[ה] לפי שהכירה אין חומה אלא מחמת האש ולעולם מתקרר והולך[ו] אבל הגפת מוסיף הבל מעצמו אומר רבינו שמואל דמותר לשום תפוחים אצל האש סמוך לחשכה אע"פ שלא יוכלו לצלות מבע"י[ז] דנאכלין טפי כמו שהן חיין מתבשיל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי דשרי ואע"ג דבפ"ק (ד' יט:) תנן אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבע"י[ח] אע"פ שפעמים אוכלים בצל חי מ"מ אינו ראוי לאכול חי כמו תפוחים ורוצה להפיג חריפותן ולמתקן בבישולו ואם הטמין תפוחים עם הקדרה אסור להחזיר כרים וכסתות על הקדרה שעמהן או להוסיף על אותן כרים אע"ג דאם אין שם תפוחים מותר להחזיר כדתנן בפירקין (ד' נא.) כסהו ונתגלה מותר לכסותו ולהוסיף נמי אמרינן בגמרא (שם.) אם בא להוסיף מוסיף כשיש עם הקדרה תפוחים אסור דאם מחזיר קודם שנתבשלו נמצא מבשל בשבת ומה שנהגו להסיר הקדרה מעל הכירה ומניחין על הקרקע עד שיגרפו הכירה[ט] שמא סבירא לן כהך לישנא דריש כירה (לעיל דף לח:) דשרי חזקיה משמיה דאביי הניחו על גבי קרקע אם דעתו להחזיר[י]: **מאי שנא ממיחם ע"ג מיחם.** קשה לר"י דבברייתא גופה דשרי מיחם ע"ג מיחם בסוף פרקין קתני בהדיא ולא בשביל שיחמו אלא בשביל שיהו משומרין ואומר ר"י דברייתא לא שמיע ליה ולא מכח ברייתא פריך אלא[יא] ממעשים בכל יום שנותנין מיחם על גבי מיחם[יב] תימה דהיכי דמי אי יד סולדת בו היכי הוה בעי למישרי אע"פ שמבשל מי לא ידע דתולדות האור כאור דתנן (לעיל דף לח:) אין נותנין ביצה בצד המיחם ואמר אם גלגל חייב חטאת ותנן נמי (דף מא.) המיחם שפינהו לא יתן לתוכו צונן ואי להפשיר[יג] היכי מסיק דאסור והא תניא בפ' כירה (דף מ:) נותן אדם קיתון של מים כנגד המדורה לא בשביל שיחמו אלא בשביל שתפוג צינתן והיינו[יד] הפשר כדמוכח סוגיא דהתם ורב יהודה נמי קאמר התם אחד מים ואחד שמן יד סולדת בו אסור אין יד סולדת בו מותר ואין לחלק[טו] דגבי מדורה יזהר שלא יבשל[טז] כיון שהוא אצל האש אבל הכא אפילו אין יד סולדת בו אסור דשמא יבא לטעות ויניח עד שיתבשל דהא גבי מיחם שרינן לתת לתוכו מים מרובין כדי להפשירן ולא גזרינן אטו מים מועטין אע"פ שאינו אצל האש ונראה לרשב"א דהא דשרינן לתת קיתון של מים כנגד המדורה היינו ברחוק מן המדורה שלעולם לא יוכל לבא לידי בשול[יז] אבל בקרוב[יח] אסור אפי' להפשיר דילמא משתלי ואתי להניחן שם עד שיתבשל ולהכי מסיק הכא דאסור ולא בשביל שיחמו דקתני התם היינו כלומר במקום שיכול לבא לידי שיחמו[יט] והלשון דחוק קצת: **מאי שנא מפרונקא.** פר"ח דאמר רבא בפרק תולין (לקמן קלט:) האי פרונקא אפלגא דכובא שרי דלא הוי אהל ולא חיישינן שמא יסחוט: **התם לא קפיד.** פר"ת בפ"ק דכתובות (דף ו.)[כ]: **וכי מפני שאין לו קופה של תבן כו'.** וא"ת מאי קבעי הא תנן במתניתין טומנין בגיזי צמר ואין מטלטלין אותן והיינו אפילו טמן דהא קתני בהדיא כיצד עושה מנער את הכיסוי והן נופלות וכי מייתי מברייתא דמסייע ליה לייתי ממתניתין דלא מצי למדחי ממתניתין כדדחי ברייתא וליכא למימר דמתני' איכא לאוקומי בשל הפתק[כא] כדמוקי לקמן רבינא ע"כ סוגיא דהכא לא סבירא כרבינא מדלא מוקי ברייתא דמייתי בשל הפתק ותירץ ר"י דגיזי צמר חשיבי טפי ממוכין ואסורים לטלטל יותר[כב] ואע"ג דרבא קאמר לקמן דאפילו גיזי צמר טמן בהן מטלטלין אין לחוש אי פליגא אאביי דהכא כיון דלא קיימא לקמן מילתיה דרבא ולמאי דמשני רבינא מילתיה דרבא ומוקי מתניתין בשל הפתק ודרבא בשאין של הפתק אומר רשב"א דה"נ מיירי במוכין של הפתק ולא פליגא דרבא אדאביי אך ק"ק דמאי משני בסמוך מהו דתימא חזי למזגא עלייהו כיון דמיירי בשל הפתק היכי ס"ד דשרי לטלטל משום דחזי למזגא עלייהו:

ה"ק אם לא טמן אין מטלטלין אותן. [כג]אמוכין קאי ולא אגיזי צמר דגיזי צמר אפי' טמן אין מטלטלין[כד]: **הא בחדתי הא בעתיקי.** אומר ר"י שאם נתקו חוטי הסרבל אם הנקב רחב ויכול להכניסם[כה] בלא טורח שרי כיון דעתיקי[כו] ובלבד שיתנם בענין זה שלא יהא לחוש שמא יתקע דבענין שהוא רגילות לתקוע ולקשור נראה דאסורין להחזיר כדאסרינן בריש כל הכלים (דף קכב:) החזרת שידה תיבה ומגדל גזירה שמא יתקע:

וכי

מסורת הש"ס

א) ב"ב יט., ב) [גי' הערוך אודלא פי' הנולא], ג) מכות ג:, ד) [דף נא:], ה) ד"ה האי,

לעזי רש"י

פלט"ר [פילטרי"ש]. לבד.

מוסף תוספות

א. דלמא אתו למימר דמה לי ליתן הגפת תחת הקדירה ומה לי להטמין בתוכו. תוס' הרא"ש. ב. שהרמץ נוגע בקדירה מסביב. תוס' הרא"ש. ג. לא דמיא להטמנה. תוס' הרא"ש. ד. ע"ג כירה. תוס' הרא"ש. ה. [ד]לא גזרו אלא דבר שהוא מוסיף הבל מחמת עצמו כגון מלח וסיד, אבל דבר שהוא חם מחמת דבר אחר לא גזרו. מרדכי. ו. ולא דמי לרמץ שהוא חם מחמת האש, דרמץ היינו אש דשייך למיגזר בו שמא יחתה. מרדכי. ז. דקיי"ל כחנניה 'כל שהוא כמאכל בן דרוסאי' וכו', ופירות, כיון. תוס' הרא"ש. ח. [היינו משום] דביצה אין דרכה לאוכלה חיה. תוס' הרא"ש. ט. ותימה, היאך הוא מותר להחזירה להך לישנא דר' חזקיה משמיה דאביי דדייקי' מינה לעיל בפ' כירה דאם הניח ע"ג קרקע אע"פ שדעתו להחזירה, אסור, ואפי' בער"ש נמי אסרי' להחזיר. תוס' הרא"ש. י. ועודן בידו [שרינן] אע"פ שאין דעתו להחזיר, דבשל סופרים הלך אחר המיקל. תוס' הרא"ש. יא. ה"ק לי', מאי שנא. רשב"א. יב. ולא מיחה אדם בדבר. רשב"א. יג. הוא דבעי למשרי, דלית לן למיחש שמא יתבשל. תוס' הרא"ש. יד. אפילו. תוס' הרא"ש. טו. דהני מילי כנגד המדורה. תוס' הרא"ש. טז. דניכר שהוא בישול גמור. תוס' הרא"ש. יז. אלא להפשיר. תוס' הרא"ש. יח. אצל האש, במקום שראוי להתבשל, אף אם ממהר להרחיקו קודם שיתבשל. תוס' הרא"ש. יט. ור' זירא הוה ס"ל דכל שאינו מניחו אלא כדי להפשיר בלבד, בכולהו דוכתי שרי. פי' הר"ן. כ. התם לא קפיד עילויה, דיין או שמן או שכר הוא ואיטניף, וסחיטה לא מהני ליה, משו"ה לא גזרינן שמא יסחוט, אבל הכא במים קפיד. פי' הר"ן. כא. והכא כשאינם של הפתק. ריטב"א. כב. אבל מוכין לא חשיבי כולי האי, דהא תני להו גבי תבן וזגין וי"ל דדינן שוה ומבטלן להטמנה. פסקי רי"ד. כג. וא"ת, והא גיזי צמר קתני הכא, ובהדיא תנן במתני' כי אע"פ שטמן בהם אסור לטלטלם, כדקתני 'כיצד הוא עושה, נוטל את הכיסוי והן נופלות', וי"ל, דכי מוקמינן לה כשלא טמן בהם, אסיפא. ריטב"א. כד. ומתני' לצדדין קתני. ריטב"א. כה. להדיא בידו. ריטב"א. כו. ואינו נותנו שם לכתחילה. ריטב"א.

עין משפט נר מצוה

ב א טוש"ע או"ח סימן שיח סעיף יז:

ג ב מיי' פכ"ב מהלכות שבת הלכה טו טור ושו"ע או"ח סימן שכ סעיף טו:

ד ג מיי' פכ"ו מהלכות שבת הלכה יב טוש"ע או"ח סימן רנט סעיף א:

ה ד מיי' פכ"ב מהלכות שבת הלכה כג טור ושו"ע או"ח סימן ש"מ סעיף ח:

ו ה מיי' פ"י מהלכות שבת הלכה י טוש"ע או"ח סימן שיז סעיף ג:

מוסף רש"י

ובציפי צמר. לאחר שסרקו ונפצו במסרק (ב"ב יט.). **ובמוכין.** של שחקי בגדים שהסורק מוציא מבגדי הצמר בקוציס (שם). **הפותח בית הצואר.** שעשה פה לחלוק חדש, **חייב חטאת.** שתיקן כלי (מכות ג:).

רב נסים גאון

פרק רביעי במה טומנין אמר ליה ר' זירא מאי שנא ממיחם על גבי מיחם. בסוף הפרק [דף נא] בברייתא גרסי ומניחין מיחם על גבי מיחם. **ומאי שנא מפרונקא.** עיקר דיליה בפרק ר' אליעזר אומר תולין את המשמרת ביו"ט [דף קלט] אמר רבא האי פרונקא אפלגא דפומא דכובא שרי וכו'. ואיכא דאמרי מאי שנא מפרונקיה דמר לפי שר' זירא עם רבא הוה מפליג, והוא בעל השמועה.

רבינו חננאל

דמסיק נמי הבלא. **ואסיקנא** אמר רבא אנוחי כוזא דמיא אפומא דקומקומא משום דמיא צונן ומוליד חימום. ואסר נמי למיפרס סודרא אפומא דכובא ולאנוחי נטלא אגביה דסודרא, משום (דשארי) דשיורי הכוס (מתחזין) מתנחין בסודרא וקפיד בנשירא דסודרא וסחיט ליה. ולא דמי לפרונקא שהיא מטלית קשורה בפומא דכובא, כדגרסינן בפרק ר' אליעזר אומר תולין, אמר רבא האי פרונקא אפלגי דכובא שרי, ולא חייש דניחזי כמו מסננת. אפומא דכולא כובא אסיר, דהא עביד אהל כמסננת, ואמאי שרי רבא התם אפלגי דכובא, ליחוש שמא יסחוט המטלית. ושנינו מטלית לא קפיד בנשירותא, מלשון מי שנשרו כליו בדרך שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם, סודר קפיד בנשירותא הילכך האי אסור והאי שרי. פי' מוכין, סמרטוטין [של] בגדים מקוצצין כדתנן בנגעים פרק י"א בגד מוסגר שנתערב באחרים כולן טהורין, קיצצו ועשאו מוכין טהור. מוכין אסיקנא כי הא דתניא אין נותנין מוכין לא לתוך הכר ולא לתוך הכסת בי"ט ואין צריך לומר בשבת, נשרו מחזירין אותן בשבת [ואין צריך לומר ביו"ט]. **אמר רב** הפותח בבגד בית הצואר בשבת חייב חטאת